

VALTIONEUVOSTON ASETUS METSÄTALOUDEN MÄÄRÄAIKAISESTA KANNUSTEJÄRJESTELMÄSTÄ ANNETUN LAIN VOIMAANTULOSTA JA VALTIONEUVOSTON ASETUS METSÄTALOUDEN MÄÄRÄAIKAISESTA KANNUSTEJÄRJESTELMÄSTÄ

Pääasiallinen sisältö

Metsätalouden rahoituksesta säädetään metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annetussa laissa (71/2023), jäljempänä *kannustejärjestelmälaki*. Esitys sisältää kaksi kannustejärjestelmälain nojalla annettavaa valtioneuvoston asetusta. Ensimmäinen asetus koskee lain voimaantuloa. Toinen asetus sisältää säännökset tuensaajalle säädetyistä edellytyksistä, tukien määrästä ja niiden määräytymisen perusteista sekä muista lain säännöksiä täydentävistä tuen ehdoista ja määräytymisperusteista.

1. Asian tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa ei mainita suoraan metsätalouden kannustejärjestelmää. Seuraavilla hallitusohjelmassa mainituilla asioilla on kuitenkin merkitystä metsätalouden kannustejärjestelmän kannalta:

- Edistetään metsien kasvua ja terveyttä parantavia toimenpiteitä sekä vahvistetaan oikea-aikaisia ja –suhtaisten harvennushakkuiden tekoa huolehtimalla myös taimikonhoito- ja ensiharvennusrästeistä.
- Metsä- ja maaperänieluja vahvistetaan.
- Turvemaita hyödynnetään osana metsätaloutta.
- Lisätään peitteistä metsänkasvatusta turvemailla.
- Suomen sopeutumiskykyä ilmastonmuutokseen turvataan vahvistamalla luonnon monimuotoisuutta mm. edistämällä talousmetsien aktiivista luonnonhoitoa.
- Jatketaan ja kehitetään METSO, Helmi ja NOUSU -ohjelmia.
- Metsäojoituksen ympäristö ja vesistövaikutuksia vähennetään.
- Liikenneverkkoa kehitetään Suomen saavutettavuuden, kilpailukyvyn ja huoltovarmuuden vahvistamiseksi. Perusväylänpidossa huomioidaan myös alempiasteinen tieverkko.

Metsätalouden kannustejärjestelmä toteuttaa kansallista metsästrategiaa 2035, maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaa, kansallista ilmastonmuutoksen sopeutumis suunnitelmaa 2030, Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaa 2014–2025 (METSO) ja Helmi-elin ympäristöohjelmaa 2021-2030. Lisäksi metsätalouden kannustejärjestelmällä on yhtymäkohtia valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan vuosille 2021–2032. Kokoavasti voidaan todeta, että uusi kannustejärjestelmä laki toteuttaa niin hallitusohjelman kuin mainittujen politiikka-asiakirjojen tavoitteita.

Kannustejärjestelmälain voimaantulosäännöksen mukaan laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Lain voimaantulo on säädetty valtioneuvoston asetuksella tehtäväksi sen vuoksi, että metsätalouden rahoitusta koskevaa tukiohjelmaa ei voi ottaa käyttöön ennen kuin komissio on sen hyväksynyt. Euroopan unionin komissio hyväksyi tukiohjelman 8 päivänä elokuuta 2023. Taimikon ja nuoren metsän hoidon tukea ei ilmoitettu komissiolle, koska se on tarkoitus myöntää vähämerkityksisenä tukena.

Kannustejärjestelmälaissa on useita säännöksiä, joissa annetaan toimivalta säätää asioista tarkemmin valtioneuvoston tai maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tuensaajalle säädetyistä edellytyksistä, tukien määrästä ja niiden määräytymisen perusteista sekä muista lain säännöksiä täydentävistä tuen ehdoista ja määräytymisperusteista. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan säätää hakemusten, ilmoitusten, pöytäkirjojen ja suunnitelmien sisältövaatimuksista, puuston hakkuuarvon laskennassa käytettävästä puukuutiometrin keskikantohinnasta sekä tarkastusten määrästä ja kohdentamisesta.

Kannustejärjestelmälaissa säädetään uudesta metsätalouden rahoitusta koskevasta tukiohjelmasta. Aiempi tukiohjelmaa koskeva laki eli kestävä metsätalouden määräaikaisesta rahoituksesta annettu laki (34/2015), jäljempänä *kemera-laki*, on voimassa 31.12.2023 asti. Lain mukaista rahoitusta tuli hakea viimeistään 1 päivänä lokakuuta 2023 ja rahoitus on myönnettävä viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2023.

Eduskunta on hyväksynyt lain metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmästä annetun lain muuttamisesta. Lakia ei ole vielä vahvistettu (EV 15/2023 vp). Muutokset koskevat vähämerkityksisen tuen oikeusperustaa, ympäristötuen neuvottelupöytäkirjan laintasoista sääntelyä sekä voimaantuloon liittyen tuen hakemisen alkamisajankohtaa. Kahdella ensin mainitulla on liityntä metsätalouden rahoituksesta annettavaan ministeriön asetukseen. Ministeriön asetuksessa on tarkoitus nimetä vähämerkityksistä tukea koskeva EU-säädös. Kyseinen EU-säädös annetaan vasta joulukuussa 2023. Ympäristötuen neuvottelupöytäkirjan tiedoista on myös tarkoitus säätää mainitulla ministeriön asetuksella. Ministeriön asetukseen ei ole mahdollista sisällyttää kyseisiä säännöksiä ennen kuin kannustejärjestelmälain asianomaisia säännöksiä on muutettu lailla. Kannustejärjestelmälain nojalla annettava ministeriön asetukset annettaisiin myöhemmin joulukuussa. Säädösvalmisteluohjeiden mukaisesti laki ja asetukset tulisivat kuitenkin voimaan samanaikaisesti.

2. Asian valmistelu

Asetus on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä virkatyönä. Asetus pohjautuu metsätalouden kannustejärjestelmää 2020-luvulla pohtineen ns. METKA-työryhmän esitykseen (MMM004:00/2019). Valmistelussa on hyödynnetty myös kannustejärjestelmälaista ja asetusluonnoksista saatua lausuntopalautetta (VN/27429/2022).

Asetusehdotukset ovat olleet tarkastettavina oikeusministeriön lainvalmisteluosaston laintarkastusyksikössä.

3. Keskeiset ehdotukset ja asetuksenantovaltuudet

Voimaannpanoasetus (1. asetus)

Esityksessä ehdotetaan kannustejärjestelmälaki tulevaksi voimaan valtioneuvoston asetuksella 1.1.2024. Valtioneuvoston asetus ehdotetaan tulevaksi voimaan 1.1.2024.

Toimivalta: Metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmälain voimaantulosäännös

Ehdotus valtioneuvoston asetukseksi metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä (2. asetus)

Asetusehdotus perustuu kannustejärjestelmälakiin ja sisältää säännökset tuensaajalle säädetyistä edellytyksistä, tukien määrästä ja niiden määräytymisen perusteista sekä muista lain säännöksiä täydentävistä tuen ehdoista ja määräytymisperusteista. Kannustejärjestelmälain tarkoituksen mukaisesti asetuksen työläjikohtaisissa tuen ehdoissa on huomioitu aikaisempaa paremmin luonnon monimuotoisuuden turvaaminen, vesiensuojelun edistäminen, ilmastonmuutoksen hillintä sekä metsien sopeutuminen ilmastonmuutokseen unohtamatta kuitenkaan puuntuotannon edistämistä. Kannustejärjestelmälain 6 §:ssä

säädetään, toimenpiteet tulee suorittaa metsäalan hyvän ammattikäytännön mukaisesti. Esimerkkinä voidaan mainita metsähoidon suositukset (<https://metsanhoidonsuositukset.fi/fi>) tai Metsäteho Oy:n julkaisemat metsätieohjeet. Hyvään ammattikäytäntöön liittyvät asiakirjat ovat metsäalalla tunnettuja.

Kannustejärjestelmälain 9 §:n mukaan rahoitettavat toimenpiteet voidaan toteuttaa joko yhden tilan hankkeina tai usean tilan yhteisinä hankkeina lukuun ottamatta taimikon ja nuoren metsän hoito hankkeita, joita rahoitetaan vain yhden tilan hankkeina. Yksitystien perusparannuksen osalta tuen määrä olisi erilainen yhden tilan hankkeissa ja usean tilan yhteisissä hankkeissa. Suometsän hoitosuunnitelman tukitasoon vaikuttaisi hankkeessa mukana olevien tilojen määrä tai pinta-ala. Eriyttäminen perustuu kannustejärjestelmälain 11 §:ään.

Esitetään, että asetuksessa säädettäisiin rahoitettavien kohteiden vähimmäiskoosta. Tällä pyritään vähentämään tuen saajille, toimijoille ja Suomen metsäkeskukselle tuen hakemisesta ja myöntämisestä aiheutuvia hallinnollisia kustannuksia.

Toimivalta: Metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmälain 4 § 4 mom., 9 § 3 mom., 11 § 4 mom., 13 § 4 mom., 14 § 6 mom., 15 § 5 mom., 16 § 4 mom., 17 § 5 mom., 18 § 3 mom., 19 § 3 mom., 20 § 5 mom., 22 § 4 mom., 23 § 4 mom., 25 § 3 mom. ja 33 §:n 2 mom.

Kannustejärjestelmälain 4 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä siitä, mikä katsotaan kannustejärjestelmälain 4 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetuksi pääasialliseksi maatila- tai metsätalouden harjoittamiseksi ja siitä, milloin maatila- tai metsätalouden harjoittamisen voidaan katsoa muodostavan pääosan säätien toiminnasta.

Kannustejärjestelmälain 9 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä kannustejärjestelmälain 9 §:n 1 momentissa tarkoitettusta omasta työstä.

Kannustejärjestelmälain 11 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset tukien määrästä, alueellisesta eriyttämisestä, hyväksyttävistä kustannuksista, ympäristötuen ja siihen liittyvän kannustinkorvauksen laskennan perusteista sekä muista tukien määrän määräytymisen perusteista.

Kannustejärjestelmälain 13 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset taimikon ja nuoren metsän hoitokohteen vähimmäispinta-alasta, puuston poistamisesta sekä käsittelyn jälkeisistä puuston tiheyttä, keskipituutta ja kasvamaan jäävää puustoa koskevista vaatimuksista, tehdyn taimikon tai nuoren metsän hoitotyön toteamisesta sekä muista kyseisessä pykälässä säädettävistä tuen myöntämisen edellytyksistä.

Kannustejärjestelmälain 14 §:n 6 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset terveyslannoituskohteen vähimmäispinta-alasta, lannoituskohteesta, lannoitevalmisteen valinnan perusteista, lannoitteen levittämisestä, puuston ja maaperän vähimmäisvaatimuksista, terveyslannoituskohteella tarpeellisista metsänhoitotoista sekä siitä, milloin merkittäviä hakkuutarpeita ei ole ja milloin alueen vesitalous on kunnossa, sekä muista kyseisessä pykälässä säädettävistä tuen myöntämisen edellytyksistä.

Kannustejärjestelmälain 15 §:n 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset suunnittelualueen vähimmäispinta-alasta, tukikelpoisen suunnittelualueen rajauksesta, suunniteltavista hyväksyttävistä toimenpiteistä ja niiden ympäristövaikutusten minimoinnista, vesiensuojelusuunnitelmasta sekä muista kyseisessä pykälässä säädettävistä tuen myöntämisen edellytyksistä ja ehdoista.

Kannustejärjestelmälain 16 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset hyväksyttävistä vesiensuojelutoimenpiteistä ja piennarteistä sekä muista kyseisessä pykälässä säädettyistä tuen myöntämisen edellytyksistä.

Kannustejärjestelmälain 17 §:n 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset kannustejärjestelmälain 17 §:n 1 momentissa tarkoitetun varastoalueen rakentamisesta sekä muista kyseisessä pykälässä säädettyistä tuen myöntämisen edellytyksistä.

Kannustejärjestelmälain 18 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset tien tavoitekantavuutta, vähimmäispituutta ja -leveyttä, tien vaikutusalueen enimmäistietiheyyttä, arvioitua metsätalouden kuljetusten osuutta ja uuden tien tavoitekantavuutta, enimmäispituuden ja vähimmäisleveyden sekä tien vaikutusalueen enimmäistietiheyyden osuutta koskevista vaatimuksista ja tien kunnossapidosta huolehtimista koskevasta edellytyksestä sekä muista kyseisessä pykälässä säädettyistä tuen myöntämisen edellytyksistä.

Kannustejärjestelmälain 19 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset uuden metsätien tavoitekantavuutta, vähimmäispituutta ja -leveyttä, tien vaikutusalueen enimmäistietiheyyttä ja metsätalouden kuljetusten osuutta koskevista vaatimuksista sekä muista kyseisessä pykälässä säädettyistä tuen myöntämisen edellytyksistä.

Kannustejärjestelmälain 20 §:n 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset ympäristötuen kohdentamisesta ja siitä, milloin kannustejärjestelmälain 20 §:n 1 momentissa tarkoitetut toimenpiteet ovat laajempia kuin mitä niistä metsälaisissa (1093/1996) säädetään sekä muista kyseisessä pykälässä säädettyistä tuen myöntämisen edellytyksistä.

Kannustejärjestelmälain 22 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkemmat säännöt metsäluonnonhoidon tuen kohdentamisesta sekä muista kyseisessä pykälässä säädettyistä tuen myöntämisen edellytyksistä.

Kannustejärjestelmälain 23 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset kulotuskohteen vähimmäispinta-alasta, ravinteisuudesta ja säästöpuiden vähimmäisvaatimuksista ja niiden laadusta sekä muista kyseisessä pykälässä säädettyistä tuen myöntämisen edellytyksistä.

Kannustejärjestelmälain 25 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä hankehaun valintaperusteista ja -menettelystä.

Kannustejärjestelmälain 33 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin siitä, mitkä tukea koskevat vaatimukset on merkittävä tukipäätöksessä komission hyväksymispäätökseen perustuviksi.

4. Pääasialliset vaikutukset

Kestävän metsätalouden tukia koskevan lainsäädännön nojalla tehtäviin päätöksiin on vuonna 2024 noin 38,4 miljoonaa euroa ja vuosien 2025-2027 kehyspäätöksessä määrärahaa noin 36 miljoonaa euroa momentilla 30.40.44 (Tuki puuntuotannon kestävyuden turvaamiseen). Momenttiin liittyvä myöntövaltuus koskee terveyslannoitusta, suometsän hoitosuunnitelmaa, suometsän vesiensuojelutoimenpiteiden ja piennarteiden tekemistä sekä metsätien tekemistä. Taimikon ja nuoren metsän hoitoon ei liity myöntövaltuutta. Ympäristötukisopimusten, metsäluonnon hoidon ja kulutuksen rahoittamiseen on vuonna 2024 ja vuosien 2025-2027 kehyspäätöksessä määrärahaa noin 11 miljoonaa euroa momentilla 30.40.45 (Metsäluonnonhoidon edistäminen) sekä vuodelta 2023 siirtyvää rahoitusta 2-2,5 milj. euroa.

Kannustejärjestelmää toteutetaan julkisen talouden suunnitelmien ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen ja henkilötyövuosimäärien puitteissa.

Rahoituksen tarpeen arvioidaan kannustejärjestelmän ensimmäisinä vuosina jakautuvan eri työlajeille alla olevan taulukon mukaisesti. Rahoitettavien toimenpitein potentiaalinen työmäärä on huomattavasti suurempi. Toteutuvien toimenpiteiden määrä on riippuvainen maanomistajien kiinnostuksesta tukea kohtaan. Vuosittaiset vaihtelut voivat olla suuria.

Metsäpoliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi työmäärien tulisi olla taulukossa esitettyjä suurempia. Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi erityisesti terveyslannoituksen ja suometsän hoitosuunnitelmien määrien tulisi olla taulukossa esitettyjä työmääriä korkeampi. Aikaisempina vuosina käytettävissä olevan rahoituksen määrä on rajoittanut momentin 30.40.45 työmääriä. Rahoituksen lisäys mahdollistaa ennallistamistöiden jatkumisen Helmi tavoitteiden saavuttamiseksi. METSO-ohjelmassa saavutettaneen 85-90 prosentin taso asetetusta tavoitteesta.

Työlaji	Työmäärät	Tuen tarve
Taimikon ja nuoren metsän hoito (ml. pienpuun keruu)	122 000 ha, josta 30 000 ha kerätään pienpuuta	27 400 000 €
Terveyslannoitus	15 000 ha	3 187 000 €
Suometsän hoitosuunnitelma + suunnitelmien mukaisten vesiensuojelutoimenpiteiden ja piennarteiden toteutus	10 000 ha	1 500 000 €
Yksityistien perusparannus	500 km	4 500 000 €
Uusi metsätie	30 km	300 000 €
Momentti 30.40.44 yhteensä		36 887 500 €
Ympäristötuki	4 000 ha	8 100 000 €
Luonnonhoito		2 700 000 €
Kulutus	100 ha	200 000 €
Momentti 30.40.45 yhteensä		11 000 000 €

Kemera-lakiin verrattuna kannustejärjestelmälain tuet myönnettäisiin aikaisempaa useammin laskennallisten kustannusten perusteella sen sijaan, että tuet myönnettäisiin prosenttiosuutena hyväksyttävistä kustannuksista. Tämän muutoksen tarkoituksena on yksinkertaistaa ja tehostaa tukijärjestelmän hallinnointia.

Taimikon ja nuoren metsän hoito

Taimikon ja nuoren metsän hoidon tukiehdossa siirrytään käsittelyn jälkeisten metsikön vaatimusten osalta keskiläpimitasta keskipituuteen. Luonnonvarakeskuksen tekemän valtakunnan metsien inventointiaineistoon perustuvan selvityksen mukaan aikaisempi 16 senttimetrin keskiläpimita vastaa ehdotettua 12 metrin keskipituutta havupuuvaltaisissa metsissä ja 15 metrin keskipituutta lehtipuuvaltaisissa metsissä.

Taimikon ja nuoren metsän hoidolla estetään puuston liika tihentyminen ja laadullinen merkittävä heikentyminen ja siten altistuminen tuhoille ja korjuuvaurioille. Hoitotoimenpiteellä puuston kasvu keskitetään kasvatettaviin puihin, joka mahdollistaa pitkällä aikavälillä pitkäikäisten hiilivarastona toimivien tuotteiden valmistuksen ja puun substituutiovaikutuksen vahvistumisen. Tukiehtojen kuvionkokoa koskevien vaatimusten poistuminen mahdollistaa tuen hyödyntämisen myös esimerkiksi jatkuvan kasvatuksen pienaukoille.

Taimikon ja nuoren metsän hoidossa poistetaan kasvatettavan jakson varhaiskehitystä ja kasvua haittaavaa luontaisesti syntynyttä lehtipuustoa. Luontaisen lehtipuuston raivaamisella voi olla monimuotoisuutta ja ilmastonmuutokseen sopeutumiskykyä alentava vaikutus, mikäli taimikon ja nuoren metsänhoidon

yhteydessä alueelta raivattaisiin kaikki lehtipuu. Tukiehdossa edellytetään, että erityisesti lehtipuuston tarpeetonta raivausta tulisi välttää, mikä mahdollistaa ilmastonmuutokseen sopeutumisen, monimuotoisuuden edistämisen ja tuholaisriskin pienentämisen kannalta tärkeän sekametsäisyyden. Rahoitusehdot mahdollistavat myös raivaamattomien alueiden ja vähempiarvoisten puulajien säästämisen esimerkiksi säästöpuuryhmän paikalle, vesistön suojavyöhykkeelle tai riistatiheikköihin. Utta olisi myös, että pienpuun keruun yhteydessä tulisi jättää kuolleet puut keräämättä, mikä edistää monimuotoisuudelle arvokkaan lahoppuun säilymistä. Tukiehtojen muutosten ei arvioida vaikuttavan merkittävästi työmääriin.

Taimikon ja nuoren metsän hoidossa tukitaso olisi aiempaa korkeampi, jos työ tehdään taimikon varhaishoitona. Tuki on nykyisin taimikon varhaishoidossa 160 euroa hehtaaria kohden ja nuoren metsän hoidossa 230 euroa hehtaaria kohden. Uudeksi tukitasoksi ehdotetaan 200 euroa hehtaaria kohden. Muutoksella kannustetaan oikea-aikaiseen metsänhoitoon. Tukitason muutoksen johdosta työmäärien arvioidaan painottuvan aikaisempaa enemmän taimikoihin nuorten kasvatusmetsien sijaan. Nuoren metsän hoitotyöt voivat vähentyä. Jos taimikon ja nuoren metsän hoidon yhteydessä tehdään pienpuun keruuta, tukitaso olisi 300 euroa hehtaaria kohden. Tuki on nykyisin 450 euroa hehtaaria kohden. Tukitason muutos voi vähentää kiinnostusta pienpuun keruun toteuttamiseen.

Terveyslannoitus

Ehdotettujen tukiehtojen mukaan rahoituskelpoisella kohteella tulisi olla puustoa vähintään 70 kuutiometriä hehtaaria kohden tai kohteella tulisi olla 0,7 metrinen kasvatuskelpoinen taimikko, jossa varhaishoito on tehty. Tukiehdot eivät kuitenkaan estäisi sellaisen alueen sisällyttämistä lannoittavaan alaan, johon ei vielä ole ehtinyt syntyä kasvatuskelpoista taimikkoa, mikäli alueelle olisi tehty kasvatushakkuu, josta ei olisi seurannut metsälain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua uudistamisvelvoitetta. Puuston vähimmäismäärä vaatimus on asetettu siten, että puolukkaturvekangasta karummat kasvupaikat rajautuisivat pääsääntöisesti pois tuen piiristä, jolloin tukiehdot olisivat lähellä kemera-lain tukiehtoja. Tukiehtojen muutos voi kuitenkin lisätä hieman aikaisempaa karumpien kasvupaikkojen lannoitusta, koska yksittäisiä puuston määrää koskevan ehdon täyttäviä, mutta puolukkaturvekangasta karumpia kuviota ei tarvitsi rajata pois lannoituskohteesta. Muutoin tukiehdot olisivat kemera-lain kaltaisia. Tukiehdossa velvoitetaan välttämään lannoitteen päätymistä ojiin sekä jättämään suojavyöhykkeet vesistöjen ja pienvesien varsille, minkä johdosta terveyslannoituksen kielteisten vesistövaikutusten arvioidaan olevan vähäisiä.

Terveyslannoituksessa siirryttäisiin laskennalliseen yksikkökustannukseen. Tukitaso vastaisi noin 50 prosenttia todellisista kustannuksista. Tukitaso nousisi kahdellakymmenellä prosenttiyksiköllä kemera-lain tukitasoon verrattuna. Tämän arvioidaan lisäävän työmääriä, mikä parantaa metsien terveyttä ja hiilensidontaa.

Suometsän hoito

Suometsän hoitosuunnitelma on työrajina uusi. Kokonaisvaltaisella ja monitavoitteisella suunnittelulla edistetään metsänkasvatukselle suotuisan kuivatustilan ylläpitämistä vähentäen samanaikaisesti turpeen hajoamisesta seuraavia ilmasto- ja vesistövaikutuksia. Tukiehdot edellyttävät, että suunnittelun yhteydessä on selvitettävä jatkuvan kasvatuksen, terveyslannoituksen ja muiden vedenpinnan sääntelykeinojen mahdollisuudet, jotta tarpeetonta ojien kunnostusta voitaisiin välttää. Ehdotetut vaatimukset sisältävät kokonaisuutena merkittäviä rajoitteita ja vaatimuksia ojien kunnostuksen suunnittelulle, minkä johdosta kaivettavien ojien määrän uskotaan vähentyvän, kun tukiehdot ohjaavat vain kuivatustilan ylläpitämisen kannalta välttämättömien ojien kunnostamiseen. Riskinä kuitenkin on, että maanomistajat kokevat suometsän hoidon suunnittelun tukiehdot liian vaativaksi, jolloin omatoimisten ojien kunnostusten määrä saattaa lisääntyä. Tämä voisi johtaa tilanteeseen, jossa vesiensuojeluun ei kiinnitettäisi riittävästi huomiota.

Vähäistä merkittävimmistä ojituksista on kuitenkin tehtävä vesilain (587/2011) mukainen ilmoitus ELY-keskuksiin, mikä osaltaan vähentää vesistökuormituksen tai pohjavesivaikutusten lisääntymisen riskiä.

Asetusehdotukseen sisältyy luettelo metsälain, vesilain ja luonnonsuojelulain luontokohteista, joiden tiedot tulee esittää suunnitelmassa. Luettelon tarkoituksena on parantaa luontokohteiden säilymistä varmistamalla, että luontokohteiden olemassaolo on tiedostettu ja otettu hakkuu- ja hoitotöiden toteutuksessa ja niiden suunnittelussa huomioon.

Suometsän hoitosuunnitelman yhtenä keskeisenä tavoitteena on suunniteltavan alueen vesiensuojelun edistäminen. Suometsän hoitosuunnitelmaan tulee sisältyä vesiensuojelusuunnitelma, jonka sisältö vastaisi pitkälti nykyisin käytössä olevan vesiensuojelusuunnitelman sisältöä.

Koska suometsän hoitosuunnitelma on työrajana uusi, on sen työmäärien ennakointi vaikeaa. Tukitason porrastamisella pyritään ohjaamaan laajojen kokonaisuuksien suunnitteluun, jolloin vesiensuojelutoimenpiteet voidaan suunnitella ja toteuttaa kustannusvaikuttavasti.

Vesiensuojelutoimenpiteiden ja piennarteiden rakentamisen tukiehdot vastaavat kemera-lain vaatimuksia. Vesiensuojelutoimenpiteiden tuen määrä perustuisi edelleen todellisiin toteutuneisiin kustannuksiin. Vesiensuojelun tarpeet ja kustannukset määräytyvät kohteen ominaisuuksien ja alueelle suunniteltujen ja jo toteutettujen toimenpiteiden mukaisesti, eikä keskimääräisiä vesiensuojelutoimenpiteiden kustannuksia voida määrittää. Vesiensuojelutoimenpiteiden tukitaso nousisi kemera-lain tukeen verrattuna. Vesiensuojelutoimenpiteiden korkean tukitason odotetaan lisäävän vesiensuojelutoimenpiteiden määrää ja siten parantavan vesien tilaa, vaikkakin vaatimus suometsän hoidonsuunnitelmasta voi rajoittaa suunnittelualueiden määrää. Piennarteiden rakentamisen tuki määräytyisi yksikkökustannusten perusteella. Sen tukitaso laskisi hieman kemera-lain tukeen verrattuna. Toteutettavien piennarteiden määrää saattaa rajoittaa vaatimus suometsän hoidonsuunnitelmasta.

Metsätien tekeminen

Yksityistien perusparannuksen tukiehdot pysyisivät pääsääntöisesti ennallaan. Tien perusparannuksen yhteydessä tehtävän uuden tien määrää kuitenkin alennettaisiin. Yksityistien perusparannuksen tukitaso nousisi vastaamaan yksityistieavustusten tukitasoa. Uutta olisi, että tukea olisi mahdollista saada myös yhdellä tilalla tehtävään yksityistien perusparannukseen. Näihin hankkeisiin myönnettävä tuki perustuisi yksikkökustannuksiin ja olisi huomattavasti alhaisempi kuin yhteishankkeina toteutettavien hankkeiden tukitaso. Ehdotettu korkeampi tukitaso ja mahdollisuus saada tukea myös yhdellä tilalla tehtävään tien perusparannukseen tulevat lisäämään työmääriä. Vuosina 2021-2022 työmäärät ovat olleet metsäteiden määrään nähden todella alhaiset, vain 400 kilometriä vuodessa. Uusien metsäteiden osalta tukitaso ja tukiehdot pysyvät samoina, minkä johdosta työmäärät olisivat nykyisenkaltaiset noin 30 kilometriä vuodessa.

Ympäristötuki

Ympäristötuen osalta uutta olisi, että ympäristötuen määrää voitaisiin korottaa enintään 20 prosentilla niillä ympäristötukikohteeseen sisältyvillä kuvioilla, joilla on ehdot täyttävä vähimmäismäärä kuollutta puuta. Ympäristötukeen sisältyvän kannustinkorvauksen arvioidaan lisäävän monimuotoisuuden kannalta arvokasta lahopuuta sisältävien kohteiden tarjontaa ja siten ympäristötukikohteiden monimuotoisuusarvoa. Kuollut puu ja siitä muodostuvan lahopuu on erityisen arvokasta vaateliaan ja harvinaisen lajiston suojelun kannalta. Kannustinkorvaus suurentaa maksettavan tuen määrää, mikä voi vähentää rahoitettavien kohteiden määrää, jos rahoituksesta on niukkuutta.

Metsäluonnonhoito ja kulutus

Metsäluonnon hoidossa tukitaso ja tukiehdot säilyisivät ennallaan. Kulutus on uusi työlaji, mutta aikaisemmin luonnonhoidollisia kulutuksia on voinut toteuttaa metsäluonnon hoitohankkeina. Kulotukseen esitetty tukitaso vastaa luonnonhoitohankkeina tehtyjen kulotusten tukitasoa. Molempien työläjien osalta uusi tukiohjelma mahdollistaa tuen myöntämisen maanomistajan aloitteesta ja hakemuksesta. Tämän uskotaan vaikuttavan positiivisesti työmääriin.

5. Lausuntopalaute

Asetusluonnoksesta (valtioneuvoston asetus metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä; 2. asetus) järjestettiin lausuntokierros 13.10.2022 – 18.11.2022 (VN/27429/2022). Asetusluonnoksesta pyydettiin lausunnot 57 taholta. Lisäksi lausuntopyyntö oli nähtävillä maa- ja metsätalousministeriön verkkosivulla. Lausunnon antoivat Baltic Sea Action Group, Bioenergia ry, Energiateollisuus ry, Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, John Nurmisen säätiö, Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Koneyrittäjät ry, Laania Oy, Lapin ja Pohjois-Suomen metsävaliokunnat, Liikenne ja viestintäministeriö, Liikenne- ja viestintävirasto TRAFICOM, Luonnonvarakeskus, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, Maanmittauslaitos, METO – Metsäalan asiantuntijat ry, Metsänhoitoyhdistys Etelä-Savo, Metsäpalvelutyönantajat ry, Metsäteollisuus ry, Oikeusministeriö, Pääkaupunkiseudun metsänomistajat PKMO ry, Ruokavirasto, Ruska Palvelut Oy, Sahateollisuus, Suomen ilmastopaneeli, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Suomen luontopaneeli, Suomen metsäkeskus, Suomen tieyhdistys ry, Suomen yhteismetsät, Suomen ympäristökeskus SYKE, Svenska landbruksproducenternas centralförbundet, Tapio Oy, TeMePa Infra Oy, Teollisuusliitto ry, Ympäristöministeriö, Österbottens svenska producentförbund rf ja Valtiovarainministeriö. Helsingin yliopiston maatalous- ja metsätieteellinen tiedekunta ilmoitti, ettei sillä ole lausuttavaa asetusluonnoksista.

Yleisesti ottaen asetusta pidettiin lausunnoissa perusteltuna ja sillä nähtiin olevan iso merkitys metsätalouden kestävyydelle. Lausuntopalautteissa toivottiin tukitasojen päivittämistä lain voimassaolon aikana.

Lausuntopalautteesta merkittävä osa koski taimikon ja nuoren metsän hoitoa. Taimikon ja nuoren metsän hoidossa jäävän puuston pituusvaatimusta esitettiin nostettavaksi, tai siihen esitettiin alueellista tai puulajikohtaista eriyttämistä. Osa lausunnonantajista näki myös, että tuki voisi jo ehdotetuilla kriteereillä ohjautua kaupallisesti kannattaviin hakkuisiin etenkin havupuuvaltaisilla kohteilla, minkä vuoksi he ehdottivat pituusrajan laskemista. Huomattava osa lausunnonantajista koki monimuotoisuuden huomioimisen riittäväksi. Erityisesti kuolleen lahopuun jättäminen metsää pienpuun keruun yhteydessä sai laajan kannatuksen. Muutama lausunnonantaja ehdotti, että lehtipuiden määrään ja luonnon tilaan jäävien alueiden määrään tulisi asettaa minimimäärä. Muutamassa launnossa ehdotettiin pienpuun keruumäärävaatimusten alentamista. Tukitasoon toivottiin korotusta, mutta esitetty tukitaso nähtiin myös perustelluksi. Osa toivoi, että suurempi osa tuesta kohdistuisi taimikon ja nuoren metsän hoidon ”perustukeen”. Pienpuun keruun kohteille korkeampaa tukea esittäneet perustelivat esitystään konekustannusten nousulla. Lausuntopalautteen johdosta havu- ja lehtipuulle on asetettu erilliset hoidon jälkeiset puuston pituusvaatimukset. Tukitasoja on tarkasteltu uudelleen hallitusohjelman säästöjen sekä kohonneiden kustannusten ja energiapuun muuttuneen kantohinnan johdosta.

Terveyslannoitusta koskevissa kommentteissa kiinnitettiin huomiota epäselviin muotoiluihin muun muassa kasvatuskelpoista taimikkoa koskevan poikkeuksen. Lausunnoissa esitettiin, että uudistamiskypsien metsien ei tulisi olla tukikelpoisia. Huomiota kiinnitettiin myös vesiensuojelun toteutumiseen purojen, lähteiden ja pienvesien läheisyydessä sekä pohjavesialueilla. Tukitasoja esitettiin korotettavaksi, jotta metsien hiilensitomista voitaisiin edistää enemmän. Tukitasojen korottamista perusteltiin myös konekustannusten

nousulla. Lausuntopalautteen johdosta on täsmennetty epäselviä säännöksiä ja lisätty vaatimus pienvesien suojakaistasta. Tukitasoa on nostettu. Lannoitevalmistetta koskevia vaatimuksia tarkennettu.

Suometsän hoitosuunnitelman osalta kiinnitettiin huomiota koulutustarpeeseen ja sen resurssointiin, koska kyseessä on uusi työlaji. Lausunnoissa pidettiin hyvänä muun muassa vaatimusta aikaisempien toimenpiteiden huomioimisesta suunnittelussa, selvitettävien luontokohteiden määrittelyä, ojaston suunnittelulle asetettuja kriteerejä ja porrastettua tukea. Suometsän hoitosuunnitelman osalta esitettiin pinta-alavaatimuksen alentamista. Toisaalta esitettiin myös, että pinta-alan tulisi olla riittävä, vähintään viisi hehtaaria. Toimenpiteiden suunnittelun aikajännteeksi esitettiin viiden vuoden sijasta kymmentä vuotta ja ojien perkauskiellon pituudeksi 20 vuotta.

Vesiensuojelutoimenpiteiden luetteloa pidettiin peruteltuna. Lausunnoissa toivottiin, että luetteloa voitaisiin päivittää tarpeen tullen uusilla tehokkailla vesiensuojelumenetelmillä. Kritiikkiä annettiin kaksitasouomista, koska niistä ei ole vielä olemassa yhtään tutkimusjulkaisua. Lisäksi esitettiin, ettei valtaojien perkausta, laskeutusaltaita ja lietekuoppia tulisi tukea. Lausunnoissa kannatettiin kohtuullisten kokonaiskustannusten korvaamista. Tosin esitettiin myös tuen porrastamista vesiensuojelumenetelmien tehokkuuden perusteella. Lausuntopalautteen johdosta on edellytetty perusteluja, jos laskeutusaltaita ja lietekuoppia käytetään ainoana vesiensuojelumenetelmänä.

Metsätien tekemisen osalta pidettiin hyvänä metsätieohjeiden mukaisen rakenteen edellyttämistä. Tavoitekantavuutta esitettiin korotettavaksi vastaamaan yksityistieavustusten tukiehtoja. Korkeampaa tavoitekantavuutta perusteltiin ympärivuotisella tien käytöllä ja sillä, että metsien on vastattava metsätien käyttötarkoitusta, eli sen on sovellettava käytettäväksi nykyisillä metsäkoneilla ja puutavara-autoilla. Perusparannettavien teiden enimmäistietäheyden osalta esitettiin, että sen tulisi olla sama, joka on hyväksytty silloin kun tie on rakennettu. Teiden perusparannusten tukitason osalta pidettiin hyvänä, että eri tukijärjestelmien tukitasot ovat yhteneväiset. Esitettiin myös näkemys, ettei uuden tien tukemiseen pitäisi myöntää tukea. Mutta toisaalta esitettiin myös, että uuden tien yhteydessä toteutettavalla sillalle pitäisi myöntää esitettyä korkeampi tuki. Lausuntopalautteen johdosta teiltä edellytettyä tavoitekantavuusvaatimusta on nostettu.

Kannustinkorvauksen maksamista kuolleesta puusta osana ympäristötukea pidettiin hyvänä. Muutoksia esitettiin kuolleen puun minimiläpimittaan ja kannustinkorvauksen saamiseksi edellytettävien puuston määrävaatimukseen.

Metsäluonnonhoidon korkeaa tukitasoa pidettiin hyvänä, mutta toisaalta esitettiin, että ympäristöhyötyjen korvaamiseksi tulisi kehittää uudenlaisia menettelyjä. Metsäluonnonhoidon hyväksyttäviä kustannuksia koskeva säännös on muutettu vastaamaan muiden työlajien vastaavaa säännöstä.

Kulotuksen osalta esitettiin minimipinta-ala vaatimuksen alentamista. Kasvupaikkarajausta ei pidetty tarkoituksenmukaisena. Poltettavan säästöpuuston korvaamista kannatettiin, mutta sen ehtoihin esitettiin muutoksia. Tukitason osalta toivottiin, että kustannukset korvattaisiin täysimääräisesti tai että tukitaso olisi korkeampi.

6. Yksityiskohtaiset perustelut (2. asetus)

1 §. Soveltamisala.

Asetuksessa säädettäisiin tarkemmin kannustejärjestelmälain nojalla myönnettävien tukien ehdoista, määristä ja niiden määräytymisperusteista samoin kuin tukipäätöksessä annettavista tiedoista.

2 §. Pääasiallinen maatila- tai metsätalouden harjoittaminen.

Kannustejärjestelmälain 4 §:n mukaan tuki myönnetään yksityiselle maanomistajalle.

Kannustejärjestelmälaisissa on määritelty yksityinen maanomistaja. Kannustejärjestelmälain 4 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan yhteisöt ja yhtymät ovat yksityisiä maanomistajia, jos niiden yhtiömiehinä, jäsenenä tai osakkaana on vain luonnollisia henkilöitä ja jos niiden pääasiallisena tarkoituksena on maatala- tai metsätalouden harjoittaminen. Lain 4 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan säätiöt ovat yksityisiä maanomistajia, jos niiden toiminnasta pääosan muodostaa maatala- tai metsätalouden harjoittaminen. Lisäksi lain 4 §:n 2 momentin mukaan yksityisiä metsänomistajia ovat myös ne luonnolliset henkilöt, jotka omistavat kiinteistön yhdessä yhtiön kanssa, jos heidän omistusosuutensa kiinteistöstä on vähintään 50 prosenttia ja jos yhtiön pääasiallisena tarkoituksena on maatala- tai metsätalouden harjoittaminen. Ehdotettu 2 § liittyy näihin säännöksiin.

Pääasiallisella maatala- tai metsätalouden harjoittamisella tarkoitettaisiin yhteisön osalta sitä, että niiden liikevaihdosta ja tasearvosta yli puolet muodostuu maatala- tai metsätaloudesta tuen hakemista välittömästi edeltävällä päättyneellä tilikaudella.

Säätiöllä yli puolet liikevaihdosta ja tasearvosta tulisi muodostua maatala- tai metsätaloudesta tuen hakemista välittömästi edeltävällä päättyneellä tilikaudella, jotta sen toimintaa on tarkoituksenmukaista tukea valtion varoista.

Jos toimintansa aloittavalla yhteisöllä tai säätiöllä ei ole vielä vahvistettua tilinpäätöstä, jonka perusteella liikevaihdon ja taseen arvoa voidaan arvioida, voitaisiin hyväksyä muukin riittävä selvitys siitä, että toiminnasta pääosan muodostaa maatala- tai metsätalouden harjoittaminen.

Tuloverolain (1535/1992) 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua verotusyhtymän katsottaisiin harjoittavan pääasiallisesti maatala- tai metsätaloutta, kun sille on viimeksi toimitetussa verotuksessa vahvistettu maatalouden tai metsätalouden puhdas tulo ja kun maatala- tai metsätalouden voidaan verovelvollisen ilmoittamista varten pitämien muistiinpanojen perusteella arvioida muodostaneen pääosan verotusyhtymän toiminnasta.

Maatilataloudeksi katsottaisiin maa- ja metsätalouden harjoittaminen.

3 §. Pohjoinen, keskinen ja eteläinen Suomi.

Kannustejärjestelmälain 11 §:n perusteella tukien määrää voidaan eriyttää alueittain metsätaloudellisten olosuhteiden ja hallinnollisten rajojen perusteella. Alueittain tehtävällä eriyttämisellä vähennetään eriarvoisuutta siten, että suhteessa suurempi tuki kohdistettaisiin niille, jotka harjoittavat metsätaloutta heikommassa luonnonolosuhteissa. Metsän tuotoltaan heikoimmilla alueilla on kannustavuuden kannalta perusteltua myöntää enemmän valtion tukea kuin suotuisemmille alueille, jotta metsäpolitiikan kannalta katsottuna tärkeitä toimenpiteitä saadaan ylipäätään aikaiseksi. Metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä annetussa valtioneuvoston asetuksen (1308/2013) 1 §:ssä säädetään siitä, mitä tarkoitetaan pohjoisella, keskisellä ja eteläisellä Suomella. Aluejako kuvaa hyvin metsän kasvuolosuhteita ja se on tarkoituksenmukaista ottaa tuen alueellisen eriyttämisen perusteeksi.

4 §. Tuen määrän määräytyminen.

Säännökset ovat sen mukaiset kuin komission maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden valtiontuen suuntaviivoista annetussa tiedonannossa (2022/ C 485/01) mainitaan arvonalisäveron osuutta koskevan kustannuksen tuesta, useammassa erässä maksettavan tuen diskonttauksesta, tuki-intensiteetin ja hyväksyttävien kustannusten laskemisesta ja toimenpiteen toteuttamisen yhteydessä saatavien metsätalouden tulojen huomioimisesta tuesta päätettäessä. Kaikkia toimenpiteitä koskien tuloina huomioitaisiin vain työn toteuttamista koskevan rahoitushakemuksen jättämisen jälkeen tuen saajalle toimenpiteestä syntyvät

metsätalouden tulot. Esimerkiksi suometsän vesiensuojelutoimenpiteiden ja piennarteiden tekemisen yhteydessä hakkuista syntyvät tulot maanomistajalle huomioitaisiin, jos hakkuu tehdään toimenpiteen toteuttamiseksi rahoitushakemuksen jättämisen jälkeen. Arvonlisäveron osuudelle tukea voitaisiin myöntää vain metsäluonnonhoitohankkeissa ja vain, jos se jää hakijan lopulliseksi kustannukseksi.

5 §. Suuri yritys ja oma työ.

Kannustejärjestelmälain 7 §:n mukaan tukea ei myönnetä Euroopan unionin lainsäädännössä tarkoitettulla suurelle yritykselle. Suuren yrityksen määritelmä perustuu suoraan tiettyjen maa- ja metsätalousalan ja maaseutualueiden tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetun komission asetuksen (EU) 2022/2472 liitteen määritelmään.

Kannustejärjestelmälain 9 §:n mukaan laissa tarkoitettut työt voidaan toteuttaa omana työnä. Laissa säädetään milloin omaan työhön ei saa tukea. Asetuksessa määriteltäisiin, milloin kyse on omasta työstä. Omasta työstä olisi kyse, jos maanomistaja on luonnollinen henkilö ja työn on tehnyt maanomistaja, hänen puolisonsa tai samassa taloudessa asuva lapsi. Jos maanomistaja on yhteisö, yhtymä tai kuolinpesä, omana työnä pidettäisiin yhteisön, yhtymän ja kuolinpesän yhtiömiehen, jäsenen ja osakkaan tekemää työtä. Jos kyse on kannustejärjestelmälain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettusta yhteisomistuksesta, omana työnä pidettäisiin luonnollisen henkilön tai yhtiön yhtiömiehen tekemää työtä. Jos maanomistaja on yhteisö tai säätiö, omana työnä pidettäisiin yhteisön ja säätiön palveluksessa olevan henkilön tekemää työtä yhteismetsän palveluksessa olevan henkilön tekemää työtä lukuun ottamatta. Lisäksi omaksi työksi katsottaisiin aina vastikkeetta tehty työ.

6-8 §. Taimikon ja nuoren metsän hoito.

Kannustejärjestelmälain 13 §:n 1 momentin mukaan tukea voidaan myöntää taimikon varhaisperkaukseen, taimikon ja nuoren metsän harvennukseen sekä verhopuuston poistoon ja harvennukseen. Tuen myöntämisen edellytyksenä on, ettei toimenpide ole kaupallisesti kannattava. Lisäksi tukea voidaan myöntää edellä mainittujen töiden yhteydessä kaadetun pienpuun keräämiseen.

Kannustejärjestelmälain 13 §:n 2 momentin mukaan kohteen tulee täyttää vähimmäispinta-alaa koskeva vaatimus. Asetusehdotuksen mukaan tukea voitaisiin myöntää pinta-alaltaan vähintään hehtaarin kohteelle, joka voi koostua useammasta kuviosta. Kuvion vähimmäiskokoa ei ole rajattu, jotta myös jatkuvan kasvatuksen pienaukko- ja kaistalehakuissa syntyneet alueet olisivat tukikelpoisia.

Kannustejärjestelmälain mukaan työn tulee olla sitä koskevan lainsäädännön mukainen. Tukea voidaan myöntää työhön, joka täyttää metsälain velvoitteet. Metsälain mukaan metsänomistajan uudistusvelvollisuus katsotaan täytyneeksi, kun käsittelyalueelle on saatu aikaan riittävän tiheä, tasaisesti jakautunut keskipituudeltaan 50 senttimetrin pituinen taimikko, jonka kehittymistä ei uhkaa välittömästi muu kasvillisuus.

Kannustejärjestelmälain 13 §:n 2 momentin mukaan tuen myöntämisen edellytyksenä on, että kohde täyttää puuston poistamista koskevat vaatimukset sekä käsittelyn jälkeiset puuston tiheyttä, keskipituutta ja kasvamaan jäävää puustoa koskevat vaatimukset ja ettei kohteelle käsittelyn jälkeen jää välitöntä hoidon tarvetta.

Asetusehdotuksen mukaan työn jälkeen kasvatettavan taimikon tai nuoren metsän keskipituuden tulisi olla vähintään 0,7 metriä ja enintään 12 metriä, kun pääpuulaji on havupuu ja enintään 15 metriä, kun pääpuulaji on lehtipuu. Kasvatettavalla taimikolla tai nuorella metsällä tarkoitettaisiin hoidettavan jakson kasvatettavaa puustoa. Tämä mahdollistaisi, että kohteella olisi hoidettavan jakson lisäksi myös muita jaksoja esimerkiksi

huomattavasti suurempia ylispuita tai huomattavasti pienempiä taimia. Hoitotyön edellytyksenä kuitenkin olisi, että kasvatettavan puuston kasvua haittaava puusto tulisi poistaa. Jos hoidettavan jakson taimien keskipituus on enintään kolme metriä, kohteella ei hoidon jälkeen saisi olla kasvatettavan havu- tai lehtipuuston kasvua haittaavaa tai latvavaurioita aiheuttavaa etukasvuista lehtipuustoa. Jos hoidettavan jakson puuston keskipituus on yli kolme metriä mutta alle kahdeksan metriä, työn jälkeen hoidon kohteena olevaan jaksoon saisi jäädä enintään 2500 runkoa hehtaarilla. Jos hoidettavan jakson puuston keskipituus on vähintään kahdeksan metriä ja kun pääpuulaji on lehtipuu, työn jälkeen hoidon kohteena olevaan jaksoon saisi jäädä enintään 1300 runkoa hehtaaria kohden. Vastaavasti kun pääpuulaji on havupuu, hoidon kohteena olevaan jaksoon saisi työn jälkeen jäädä enintään 1500 runkoa hehtaarilla. Jäävän puuston määrää koskevat vaatimukset muodostaisivat hyväksyttävän tiheyden ylärajan.

Sekametsäisyys edistää monimuotoisuutta ja ilmastonmuutokseen sopeutumista. Asetusehdotuksen mukaan hoitotyössä tulisi välttää lehtipuuston tarpeetonta poistamista. Tarpeettomalla lehtipuun poistamisella tarkoitettaisiin lehtipuiden poistoa niissä tilanteissa, joissa lehtipuusto ei haittaa kasvatettavan jakson kasvatusta ja se sopisi kasvatettavaksi puustoksi yhdessä pääpuulajin kanssa.

Monimuotoisuuden turvaamiseksi hoidettavalle kohteelle voisi jättää pienialaisia luonnontilaan jääviä alueita, suojatiheikköjä, säästöpuuryhmiä tai pienvesien ja vesistöjen suojavyöhykkeitä. Samalla hoitokohteella voisi olla yksi tai useampi edellä lueteltu pienialainen luonnontilaan jäävä alue. Nämä luettaisiin tehoalaan silloin, kun niiden yhteinen pinta-ala on alle kymmenen prosenttia kohteen pinta-alasta. Tämä lisäisi myös mahdollisuuksia säilyttää metsätaloudelle vähäarvoisten, mutta monimuotoisuudelle arvokkaiden lehtipuiden ryhmiä. Kuolleet pysty- ja maapuut tulisi jättää keräämättä pienpuun keruukohteilla monimuotoisuuden säilyttämiseksi.

Luonnonvarakeskuksen koostamien vuotta 2022 koskevien kustannustietojen mukaan yksityismetsien yksikkökustannus taimikon varhaishoidossa on 416 euroa hehtaaria kohden, taimikonhoidossa 491 euroa hehtaaria kohden ja nuoren metsän kunnostuksessa 571 euroa hehtaaria kohden. Taimikon ja nuoren metsän hoidon tueksi esitetään 200 euroa hehtaaria kohden. Tukitaso olisi saman suuruinen koko maassa. Kemeralain voimassaoloaikana taimikon varhaishoidon tuki on ollut 160 euroa hehtaaria kohden ja nuoren metsän hoidon tuki 230 euroa hehtaaria kohden. Metka-työryhmä esitti tukitasoksi 200 euroa hehtaaria kohden. Taimikon varhaishoidon suhteellisesti korkeampi tukitaso kannustaisi metsänomistajia metsän kehityksen kannalta toimenpiteiden oikea-aikaiseen ja kustannustehokkaaseen toteuttamiseen. Mitä varhaisemmassa vaiheessa puuston kehityksen kannalta välttämättömät taimikonhoitotyöt tehdään, sitä alhaisemmat ovat yleensä työkustannukset. Lisäksi hoitamattomien, tiheänä kasvavien taimikoiden puusto riukuuntuu, mikä altistaa ne tuuli- ja lumituhoille ja alentaa niiden taloudellisen arvon kehitystä.

Jos kohteelta kerätään hoitotyön yhteydessä vähimmäismäärä pienpuuta, voitaisiin tuki myöntää korotettuna. Korotettu tuki olisi 300 euroa hehtaaria kohden koko maassa. Asetusehdotuksen mukaan korotettua pinta-alamatukea voitaisiin myöntää, jos pienpuuta kerättäisiin pohjoisessa Suomessa vähintään 25 kiintokuutiometriä hehtaarilta ja muualla maassa vähintään 35 kiintokuutiometriä hehtaarilta. Pienpuun keräämisen kannalta esitettyä vähimmäismäärää on pidettävä toiminnan tehostamisen ja vaikuttavuuden kannalta tarkoituksenmukaisena. Korotettua tukea voisi saada vain niiltä kuviolta, joilta pienpuuta on kerätty. Pienpuuta tulisi kertyä näiltä kuviolta pääosin tasaisesti. Tällaiset alueet tulisi erottaa omiksi kuvioikseen.

Pienpuun korjuukustannukset, jotka sisältävät sekä koneellisen hakkuun että puun lähikuljetuksen välivarastolle, vaihtelevat poistettavan rungon koon ja poistuman mukaan. Luonnonvarakeskuksen kerääminen tietojen mukaan vuonna 2020 koneellisen puunkorjuun yksikkökustannukset ensiharvennuksessa olivat 17,17 euroa kiintokuutiometriä kohden. Viimeisten vuosien aikana kustannusten nousu on ollut huomattava. Tilastokeskuksen julkaiseman metsäalan kone- ja autokustannusindeksin mukaan kustannukset

ovat nousseet 26,7 prosenttia vuodesta 2020. Taimikon ja nuoren metsän hoidon kohteilla poistettavan rungonkoko on ensiharvennuskohteita pienempiä, joten kustannukset ovat tilastoituja kustannuksia korkeammat. Laskelmissa on käytetty korjuukustannuksena 21 euroa kiintokuutiometriä kohden, joka vastaa noin 90 litran kokoisen rungon korjuukustannusta. Laskelmien toista ääripäätä edustavat rungot, joiden tilavuus on noin 15 litraa. Niiden korjuukustannus on noin 60 euroa kiintokuutiometriä kohden. Edellä mainituilla korjuukustannuksilla ja pienpuun keruun vähimmäismäärävaatimuksella yksikkökustannukset vaihtelevat Etelä-Suomessa 735 ja 2 150 euron välillä hehtaaria kohden ja Pohjois-Suomessa 525 ja 1 535 euron välillä hehtaaria kohden. Taimikon ja nuoren metsän hoitokohteilta kerätään yleensä vähimmäisvaatimusta enemmän pienpuuta, minkä johdosta todelliset korjuukustannukset ovat edellä esitettyjä suurempia. Mikäli kohteelta kerättäisiin vain minimivaatimuksen edellyttämä määrä pienpuuta työmaa valmistuisi nopeasti ja koneiden siirtoja tulisi useammin. Tämän johdosta kustannuksissa voidaan huomioida myös koneiden siirrosta aiheutunut kustannus, joka on keskimäärin noin 45 euroa hehtaaria kohden. Korjuukustannuksista tulee vähentää kerätyn pienpuun mahdollisesta myynnistä saatavat tulot. Korotetun pinta-alatuen tukitasoa arvioitaessa otetaan huomioon keskimääräinen myyntitulo, joka on laskettu siten, että pienpuun määrä vastaisi pienpuun keruun vähimmäismäärää ja kantohinta viimeaikaisia energiapuun keskimääräistä pystykauppahintaa, 9,19 euroa kiintokuutiometriä kohden. Tällöin tulot olisivat Etelä-Suomessa 320 euroa hehtaaria kohden ja Pohjois-Suomessa 230 euroa hehtaaria kohden. Edellä olevien lukujen perusteella päädytään siihen, että ehdotettu tuki, 300 euroa hehtaaria kohden, ei ylittäisi pienpuun keruun kustannuksia, kun siitä saadut tulot on huomioitu. Koska hallintokulujen osuus suhteessa myönnettävän tuen määrään tulee olla kohtuullinen, katsotaan tarkoituksenmukaiseksi määrittää hoitotyön ja pienpuun keruun tuen määrä keskimääräisiin toteutuneisiin kustannuksiin ja tuloihin perustuen. Jokaisessa hankkeessa erikseen määriteltävien kulujen ja tulojen käyttäminen tuen määrän laskennassa nostaisi merkittävästi hallintokuluja Suomen metsäkeskuksessa sekä tuen hakijoilla.

Korotettuun pinta-alatukeen ei sisälly kerätyn pienpuuerän luovutukseen tai käyttötarkoitukseen liittyviä ehtoja.

9-12 §. Terveyslannoitus.

Kannustejärjestelmälain 14 §:n 2 momentin mukaan lannoituskohteen tulee täyttää vähimmäispinta-alaa, puustoa ja maaperää koskeva vaatimus. Terveyslannoituskohteen vähimmäispinta-ala säädettäisiin kahdeksi hehtaariksi ja se voisi muodostua useammasta eri kuviosta. Työ tulisi tehdä niin, ettei terveyslannoituskohteella kymmeneen vuoteen olisi tarpeen tehdä hakkuita tai hoitotöitä, jotta lannoituksesta saataisiin täysimääräinen hyöty. Tästä syystä on myös tarpeen säätää puuston vähimmäisvaatimuksista. Terveyslannoituskohteella tulisi olla kasvatuskelpoista puustoa vähintään 70 kuutiometriä hehtaaria kohden tai kasvatuskelpoinen taimikko. Koska tuen myöntämisen edellytyksenä on, että kohteella on huolehdittu tarpeellisista metsänhoitotöistä, on tarpeen säätää, että jos lannoitettava kohde on taimikkoa, välttämättömät taimikon varhaishoitotyöt tulee olla tehty ja kasvatettavan taimikon keskipituuden tulee olla vähintään 0,7 metriä. Edellä mainitusta kasvatuskelpoista taimikkoa koskevasta vaatimuksesta voitaisiin poiketa niillä kuviolla, joilla kasvatushakuu on tehty siten, ettei siitä ole seurannut metsälain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua uudistamisvelvoitetta. Tämä mahdollistaisi jatkuvan kasvatuksen metsiköiden terveyslannoituksen kokonaisuutena, vaikka ne sisältäisivätkin alueita, joissa ei vielä olisi taimikkoa, jonka keskipituus ylittää 0,7 metriä. Tukea ei myönnettäisi hieskoivikoiden eikä niiden kohteiden terveyslannoitukseen, joissa puuston uudistaminen on edelleen kasvattamista kannattavampaa. Uudistaminen katsottaisiin edelleen kasvattamista kannattavammaksi taimikkoa varttuneemmissa metsissä, jos kohteella ei kasva riittävästi metsälain 8 a §:ssä tarkoitettujen puulajien kasvatuskelpoisia puita tai puusto ei ole tasaisesti jakaantunutta tai puuston kasvu on sen korkean iän vuoksi vähäistä.

Terveyslannoituskohteen puusto ei hyödy lannoituksesta, jos kohteen vesitalous ei ole kunnossa. Alueen vesitalouden katsotaan olevan kunnossa, kun vedenpinnan taso ei nouse kasvukauden aikana turpeessa tasolle, joka vähentää puuston kasvua. Metsämaan arvioidaan olevan liian märkää, mikäli kuivavara on kasvukaudella heinäkuun ja elokuun aikana yhtäjaksoisesti alle 35 cm. Terveyslannoituskohteen vesitalouden kunnan arvioinnissa tulee huomioida, että terveyslannoitus lisää puuston haihduntaa ja laskee veden pinnan tasoa kasvukaudella, vaikka ojia ei kunnosteta. Tällaisissa tapauksissa alle 35 cm kuivavara saattaa olla terveyslannoituksen jälkeen riittävä varmistamaan puuston kasvu. Kohteen maaperältä edellytettäisiin, että se ei ole vettä läpäisemätöntä savikkoa.

Vanhoilla kaskialueilla, joita on erityisesti Savossa ja itäisessä Suomessa, esiintyvää booripuutosta voidaan korjata kustannustehokkaasti terveyslannoituksella. Terveyslannoituksen tarvetta on myös ojitetuilla turvemaidella, joilla varsinkin kaliumin ja fosforin puutos suhteessa puiden käytettävissä olevaan typen määrään aiheuttaa puuston kasvussa häiriöitä. Puuntuhka, joka sisältää typpeä lukuun ottamatta runsaasti muita metsänkasvulle tarpeellisia ravinteita, on tutkitusti erinomainen lannoite varsinkin turvemaidella, joilla luonnostaan esiintyy runsaasti typpeä muihin ravinteisiin verrattuna. Tuhka aikaansaa pitkäaikaisen lannoitusvaikutuksen, joka kestää kymmeniä vuosia. Puun energiakäytön lisääntyessä tuhkaa muodostuu suuria määriä ja sen käyttöä ravinteiden kierrätyksessä voidaan edistää tukemalla turvemaiden terveyslannoitusta.

Kannustejärjestelmälain 14 §:n 3 momentin mukaan tuen myöntämisen edellytyksenä on, että lannoitevalmiste soveltuu ravinne-epätasapainon korjaamiseen. Kannustejärjestelmälain 14 §:n 4 momentin mukaan tukea ei myönnetä, ellei toimenpiteen suunnittelussa ole kiinnitetty erityistä huomiota toimenpiteiden aiheuttamiin vesistö- ja ympäristövaikutuksiin sekä toimenpiteistä mahdollisesti aiheutuvien haittojen vähentämiseen. Käytettävän lannoitevalmisteen määrän ja tarpeellisuuden arviointiin tulee kiinnittää huomiota kohteella tarvittavan ravinnemäärän varmistamiseksi, mutta myös raskasmetallien ympäristövaikutuksen ja lannoitteiden vesistövaikutusten rajoittamiseksi. Kohdekohtaisesti määritellyt riittävän leveät suojakaistat vesistöjen ja pienvesien varsilla sekä lannoitteen levittäminen siten, ettei sitä päädy ojiin, vähentävät tehokkaasti lannoituksen mahdollisten vesistövaikutusten syntymistä ja ravinteidenhukkaantumista.

Terveyslannoituksen tuki määräytyisi yksikkökustannuksena erikseen boorilannoituksille ja erikseen tuhkalannoituksille. Boorilannoitusten tukitasoksi esitetään 155 euroa hehtaaria kohden ja tuhkalannoitusten tukitasoksi 270 euroa hehtaaria kohden. Kemera-lain nojalla rahoitettujen boorilannoitusten keskikustannus on ollut 312 euroa hehtaaria kohden ja tuhkalannoitusten 546 euroa hehtaaria kohden. Tuki vastaisi keskimäärin 50 prosenttia lannoituksen kokonaiskustannuksista. Tukitaso olisi 20 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kemera-lain tukitaso. Metka-työryhmä esitti boorilannoitusten tukitasoksi 70 euroa hehtaaria kohden ja tuhkalannoitusten tukitasoksi 125 euroa hehtaaria kohden.

13-19 §. Suometsän hoito.

Kannustejärjestelmälain 15 §:n mukaan tukea voidaan myöntää suometsän hoitosuunnitelman laatimiseen, jos suunnitelma sisältää vesiensuojelun kannalta tarpeellisten toimenpiteiden suunnittelun ja luontoarvojen selvittämisen sekä vähintään kahden muun tarpeellisen metsänkäsittelytoimenpiteen suunnittelun. Kannustejärjestelmälain 16 §:n mukaan tukea voidaan myöntää vesiensuojelutoimenpiteisiin ja piennarteiden tekemiseen, jos kyseisten toimenpiteiden toteutus katsotaan tarpeelliseksi suometsän hoitosuunnitelman perusteella.

Kannustejärjestelmälain 15 §:n 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset suunnittelualueen vähimmäispinta-alasta ja tukikelpoisen suunnittelualueen rajauksesta. Suometsän hoidonsuunnittelun tarkoitus on kannustaa kokonaisten suoalueiden metsähoidon samanaikaiseen

suunnitteluun, jolloin vesitalouden hallinta sekä vesiensuojelutoimenpiteet voidaan suunnitella ja toteuttaa kustannustehokkaasti. Tämän johdosta suometsän hoitosuunnitelman suunnittelualueen vähimmäispinta-alaksi ehdotetaan vähintään viisi hehtaaria. Suunnittelualueen tulisi olla suoksi luokiteltavaa ja pääasiassa metsämaata. Tämä mahdollistaisi sen, että yksittäisiä ojia tai vesiensuojelutoimenpiteitä voisi sijoittaa myös kitu- tai joutomaalla ja että luonnonhoitotöitä voitaisiin suunnitella myös suon ja kivennäismaan vaihtumisvyöhykkeellä, mikä lisäisi mahdollisuuksia käyttää tehokkaimpia vesiensuojelumenetelmiä. Suunnittelualueeseen kuuluvien kiinteistöjen ei tarvitsisi muodostaa yhtenäistä aluetta, mutta niiden tulisi sijaita samalla suoalueella tai sen osavalue-alueella.

Suometsän hoitosuunnitelmaan tulee kannustejärjestelmälain 15 §:n 3 momentin 4 kohdan mukaan sisältää vesiensuojelusuunnitelma. Ehdotetut vesiensuojelusuunnitelman sisältövaatimukset vastaisivat sitä, mitä kemera-lain 15 §:n mukaiseen suometsän hoidon tukeen liittyvältä erilliseltä vesiensuojelun kannalta välttämättömiä toimenpiteitä koskevalta selvitykseltä edellytetään. Suunniteltaessa vesiensuojelurakenteiden mitoitusta ja sijoittelua sekä muuta vesiensuojelun järjestämisestä tulee huomioida suunniteltujen suunnittelualueen metsäkäsittely- ja vesiensuojelutoimenpiteiden lisäksi myös muut samalla suoalueella tai sen osa-alueella tehtäväksi jo aikaisemmin suunnitellut tai jo toteutetut toimenpiteet. Muiden maanomistajien suunnittelemat tai toteuttamat toimenpiteet tulisi ottaa huomioon siinä laajuudessa kuin tieto niistä on saatavilla Suomen metsäkeskuksen tarjoamasta avoimesta palvelusta suunnitelman laadintaan ryhdyttäessä. Metsälain 14 §:n mukaan metsäkeskukselle on tehtävä metsänkäyttöilmoitus ennen hakkuuta. Kannustejärjestelmälain 24 §:n mukaan rahoitushakemus on jätettävä ennen rahoitettavien toimenpiteiden toteuttamista ja toimenpiteet saadaan aloittaa vasta sen jälkeen, kun metsäkeskus on hyväksynyt hakemuksen ja toteuttamissuunnitelman. Suunnittelussa tulisi kiinnittää erityistä huomiota eroosioherkkyyteen ja happamiin sulfaattimaihin.

Vesiensuojelutoimenpiteiden suunnittelussa ja toteutuksessa tulee kannustejärjestelmälain mukaan hyödyntää parhaimpia käytettävissä olevia suunnittelumenetelmiä ja alueelle soveltuvia ja kustannuksiltaan kohtuullisia vesiensuojelumenetelmiä ja -rakenteita. Vesiensuojelutoimenpiteiden suunnittelua koskeva kyseinen säännös on kannustejärjestelmälain 15 §:n 3 momentin 2 kohdassa ja kyseisten toimenpiteiden toteutusta koskeva säännös lain 16 §:n 2 momentin 2 kohdassa. Vesiensuojelun kannalta tarpeellisia ja kustannustehokkaita toimenpiteitä on tutkittu paljon 1990-luvun alusta lähtien. Asetusehdotuksessa luetellaan hyväksyttävät vesiensuojelutoimenpiteet. Luettelo ei kuitenkaan ole tyhjentävä, vaan se mahdollistaa myös muiden kiintoainesta pidättävien sekä eroosiota ja ravinteiden kulkua vesistöön vähentävien vesiensuojelurakenteiden tekemisen ja kunnostamisen. Jos vesiensuojelurakenteina käytetään ainoastaan laskeutusaltaita ja lietekuoppia, tulee vesiensuojelusuunnitelmassa ilmoittaa syy, miksi muiden vesiensuojelukeinojen käyttö ei ole mahdollista.

Kannustejärjestelmälain 15 §:n 3 momentin 3 kohdassa edellytetään, että suunniteltavien kiinteistöjen alueelta selvitetään luontokohteet. Asetusehdotuksessa täsmennetään, mitä metsälain, vesilain ja luonnonsuojelulain kohteita selvittämällä tarkoitettaisiin. Luonnonsuojelulainsäädännöllä viitattaisiin voimassa olevaan luonnonsuojelulakiin (9/2023) ja sitä edeltäneisiin luonnonsuojelulakiin (1096/1996) ja luonnonsuojelulakiin (71/1923). Suunnitellut toimenpiteet eivät saisi huonontaa näiden luontokohteiden tilaa. Toimenpiteillä viitattaisiin asetusehdotuksen 16 ja 17 §:n toimenpiteisiin.

Kannustejärjestelmälain 15 §:n 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään suunniteltavista hyväksyttävistä toimenpiteistä ja niiden ympäristövaikutusten minimoinnista. Suometsän hoitosuunnitelman tulisi sisältää seuraavan viiden vuoden aikana suunnittelualueella toteutettavat toimenpiteet. Suunniteltujen toimenpiteiden tulisi mahdollistaa kestävä metsätalouden harjoittaminen suunnittelualueella. Ehto ei rajaisi suunnittelun ulkopuolelle toimenpiteitä, joilla alueen puuntuotoskyky heikkenisi, jos ne ovat perusteltavissa monimuotoisuus-, ilmasto tai vesiensuojelutavoitteiden saavuttamisella. Toimenpiteiden suunnittelussa tulisi

kiinnittää erityistä huomiota suunnittelualueen eri osien kuivatustilan suunnitteluun. Suunnittelussa olisi huomioitava puuston kasvuolosuhteet, turpeen hajoamisesta seuraavat ilmasto- ja vesistövaikutukset sekä vaikutukset monimuotoisuudelle. Suunnitelmaan tulisi sisällyttää selvitys jatkuvan metsänkasvatuksen, terveyslannoituksen sekä muiden vedenpinnan säätelyyn vaikuttavien metsänkäsitely- ja hoitotoimenpiteiden toteuttamismahdollisuuksista alueen eri osissa. Toimenpiteiden tulisi olla toteutettavissa siten, että tarpeetonta ojien kunnostusta voitaisiin välttää. Mikäli suunnitelmassa päädyttäisiin ojien kunnostukseen tai ojaston täydentämiseen tulisi sille esittää perustelut. Ojituksen täydentäminen hyväksyttäisiin vain tietyissä tapauksissa ja ojatiheydelle asetettaisiin yläraja. Suunnitelmaan tulisi merkitä lasku- ja kuivatusojien sijainti ja kunto sekä arvio kunnostustarpeesta. Suunnitelmaan tulisi merkitä myös lasku-, kuivatus- ja täydennysojien suunniteltu kaivussyvyys.

Suometsän hoitosuunnitelman tuki esitetään porrastettavaksi hankkeessa mukana olevien tilojen tai suunnittelualueen pinta-alan perusteella. Tuki määräytyisi tuen saajalle edullisimman tavan mukaan. Tuella korvattaisiin 60-80 prosenttia suunnittelun kohtuullisista kustannuksista. Tukitaso vastaa Metka-työryhmän esitystä. Tuen porrastamisella kannustetaan maanomistajia useiden tilojen yhteishankkeisiin ja laajojen alueiden suunnitteluun, jolloin vesiensuojelutoimenpiteiden suunnittelu suon tai sen osavalmu-alueella onnistuu paremmin. Yhteishankkeissa kustannukset ositettaisiin osakastiloille niille aiheutuneiden kustannusten mukaan. Kemera-lain mukainen suometsän hoito ei vastaa suometsän hoitosuunnitelman sisältövaatimuksia, joten näiden kahden työläjien tukitasoa ei ole mielekäästä verrata keskenään.

Piennartien tekeminen on tarkoituksenmukaista ulottaa turvemaalta kantavalle maapohjalle asti, jotta siitä on käytännössä hyötyä suometsän hoito- ja korjuutoissa. Piennarteiden tuki perustuisi yksikkökustannuksiin. Kyseinen tuki olisi 1,35 euroa metriä kohden. Tukitaso vastaa Metka-työryhmän esitystä. Voimassa olevan kemera-lain nojalla piennarteita on voinut toteuttaa suometsän hoidon yhteydessä. Piennarteiden työ-, tarvike ja työnjohto kustannukset ovat olleet tukijärjestelmän voimassaoloaikana keskimäärin 2,72 euroa metriä kohden. Tuki kemera-lain mukaiseen suometsän hoitoon on ollut 60 prosenttia hyväksyttävistä kustannuksista yli viiden hehtaarin hankkeilla ja muutoin 30 prosenttia. Mainituista tukitasoista säädetään kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (594/2015) 19 §:ssä.

Vesiensuojelutoimenpiteiden hyväksyttävät kohtuulliset kokonaiskustannukset esitetään korvattavaksi kokonaan. Tukitaso vastaa Metka-työryhmän esitystä. Hyväksyttäviin kokonaiskustannuksiin voidaan sisällyttää työ- ja tarvikekustannukset sekä hankkeeseen liittyvät lupa- ja toimitusmaksut. Hankkeen toteutuksesta aiheutuvat osakkaiden toisilleen maksamat korvaukset ovat hyväksyttäviä kustannuksia vain pintavalutusalueiden, kosteikkojen, tulvatasanteiden ja lasketusalusalueiden tai näiden yhdistelmien osalta. Korkea tukitaso kannustaa maanomistajia huolehtimaan vesiensuojelutoimenpiteistä ja vähentää siten yhteiskunnalle aiheutuvia negatiivisia ulkoisvaikutuksia. Kemera-lain nojalla suometsän hoidon yhteydessä on voinut toteuttaa myös vesiensuojelutoimenpiteitä.

20-24 §. Metsätien tekeminen.

Kannustejärjestelmälain 17 §:n mukaan yksityistien perusparannus voi sisältää joko koko tien tai tien osan perusparannuksen taikka rakenteen, rakennelman, varastoalueen tai sillan perusparannusta. Yksityistien perusparannus voi käsittää myös uuden metsätien rakentamista. Uuden tien rakentaminen voi koskea koko tien rakentamista tai metsätiehen liittyvän erillisen varastoalueen rakentamista. Yksityisteitä on noin 370 000 kilometriä ja niillä on noin 12 000 siltää. Metsätalouden kuljetukset edellyttävät koko tieverkoston käyttötarkoitustaan vastaavaa kuntoa metsästä tuotantolaitoksiin. Alemmanasteisella tieverkolla on merkittävä rooli paikalliselle asutukselle, elinkeinotoiminnalle, virkistyskäytölle ja pelastustoimelle. Rahoitettavan metsätiehankeeseen tulee liittyä saumattomasti kelirikkoajoja lukuun ottamatta ympärivuotisesti liikennöitävään tiestöön. Selvitysten mukaan alemmanasteisen tieverkon kunto on

jatkuvasti heikentynyt ja erityisesti siltojen kunto rajoittaa jo tällä hetkellä nykyaikaisen kuljetuskaluston käyttöä. Rahoitettavilta tiehankkeilta edellytettäisiin jatkossakin hyvän ammattikäytännön mukaisten metsätieohjeiden mukaisia rakenteita. Metsätieohjeilla tarkoitetaan metsäalalla yleisesti käytettyjä Metsätehon laatimia metsätienohjeita.

Kannustejärjestelmälain 18 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan perusparannettavan tien on täytettävä vähimmäispituutta, tien vaikutusalueen enimmäistietiheyyttä koskevat vaatimukset ja arvioitua metsätalouden kuljetusten osuutta. Rahoitusta ei ole tarkoituksenmukaista osoittaa hyvin lyhyille tiepätkille. Perusparannettavan yksityistien tulisi olla vähintään 500 metriä ja sillä tehtävistä kuljetuksista yli 30 prosenttia tulisi olla metsätalouden edellyttämiä kuljetuksia. Perusparannettavan yksityistien tarkoituksenmukainen käyttö ja kuljetustarpeiden lisääntyminen edellyttävät joissakin tapauksissa uuden haarautuvan tien rakentamista osana perusparannusta. Perusparannushankkeessa uutta tietä saisi olla enintään 10 prosenttia tuettavan tien kokonaispituudesta, mutta kuitenkin enintään 500 metriä. Perusparannettavan tien vaikutusalueen tietiheys yhdessä uuden tien kanssa, jos hankkeessa on sellaista, saisi olla enintään 15 metriä vaikutusalueen hehtaaria kohden ja 18 metriä vaikutusalueen hehtaaria kohden, jos perusparannuksen yhteydessä poistetaan metsäkuljetuksen estävä maastovaikeus.

Kannustejärjestelmälain 19 §:n 1 momentin mukaan perusparannettavan tien on täytettävä vähimmäispituutta, tien vaikutusalueen enimmäistietiheyyttä ja arvioitua metsätalouden kuljetusten osuutta koskevat vaatimukset. Rahoitettavan uuden metsätien pituus riippuisi tien vaikutusalueelta vuosittain korjattavissa olevasta puumäärästä. Lyhyin rahoitettava uusi tie olisi 500 metriä. Uudella tiellä tehtävistä kuljetuksista yli 50 prosenttia tulisi olla metsätalouden edellyttämiä kuljetuksia. Myös tietiheystestä säädettäisiin, jotta tieverkosto vastaisi käyttötarkoitustaan, eikä metsää kohtuuttomasti siirtyisi muuhun maankäyttöön. Tieverkkoa ei ole syytä rakentaa liian tiheäksi, jottei sen ylläpito muodostuisi tiekunnalle jatkossa liian raskaaksi. Toisaalta tietiheyyden tulisi olla riittävä, jotta puun huollon kustannustehokkuuden lisäksi myös metsänhoitotyöt tulevat tarkoituksenmukaisella tavalla hoidettua.

Kannustejärjestelmälain 18 §:n 1 momentin 4 kohdan ja 19 §:n 1 momentin mukaan tuen myöntämisen edellytyksenä on, että tie täyttää tavoitekantavuutta koskevan vaatimuksen. Tien tavoitekantavuuden vaatimukset määritellään asetusehdotuksessa siten, että tie soveltuu metsätalouden raskaiden koneiden käyttöön ympärivuotisesti kelirikkoajoja lukuun ottamatta. Tavoitekantavuus olisi sama perusparannettaville ja uusille teille. Tavoitekantavuus olisi 50-80 meganewtonia neliömetrillä. Kannustejärjestelmälain 18 §:n 1 momentin 4 kohdan ja 19 §:n 1 momentin mukaan tuen myöntämisen edellytyksenä on, että tie täyttää tien levyttä koskevan vaatimuksen. Ajoradan päällysrakenteen leveydeksi esitetään yksityistien perusparannuksessa vähintään 3,6 metriä. Uusien teiden osalta päällysrakenteen leveydeksi esitetään vähintään 4,0 metriä. Ajoradan riittävällä kantavuudella ja leveydellä on suuri merkitys teiden käyttökelpoisuuden kannalta ottaen huomioon, että puutavara-autojen enimmäismittoja ja -massoja on viime vuosina korotettu. Kuljetuskalustoa uusitaan jatkuvasti, jotta puunkuljetusten kustannustehokkuus paranisi. Onkin perusteltua, että uudet metsätiet rakennetaan vastaamaan tiestön liikennöitävyydelle tullessiin uusiin haasteisiin.

Ehdotetaan, että yksityisteiden perusparannuksen tuki olisi korkeampi kuin uuden tien rakentamisessa, jotta valtion varoin pystyttäisiin turvaamaan jo olemassa olevan metsätieverkoston käyttötarkoitustaan vastaava kunto. Yhteishankkeissa ja yhteismetsän toteuttamisissa yksityistien perusparannuksessa tuen määrä olisi 70 prosenttia hyväksyttävistä kohtuullisista kustannuksista. Sillan korjauksen suunnittelu ja toteuttaminen vaativat erityisosaamista, joten sillan toteuttamisen kustannuksiin on perusteltua myöntää viisitoista prosenttiyksikköä muuta tien tekemistä korkeampi tuki. Tällöin ne yksityistiet, joiden siltojen heikko kantavuus on esteenä tien käyttöön, tulisivat todennäköisimmin rahoitettaviksi. Tukitaso olisi korkeampi, mitä Metka -työryhmä esitti. Tukitaso olisi yhteneväinen yksityistielain (560/2018) mukaisten avustusten

kanssa. Kemera-lain tukitasoon verrattuna tukitaso nousisi. Yhdellä tilalla toteutettavan yksityistien perusparannushankkeen tukitaso olisi 6 000 euroa kilometriä kohden. Tuki vastaisi noin 30 prosenttia viime vuosina rahoitettujen yksityisteiden perusparannushankkeiden kustannuksista. Tukitaso olisi alhaisempi, koska yhden tilan hankkeen suunnittelussa on vähemmän työtä ja koska tieteko voidaan ajoittaa tilan hakkuu- ja hoitotöiden toteuttamisen kannalta parhaaseen mahdolliseen ajankohtaan. Kemera-lain perusteella yhden tilan perusparannushankkeisiin ei ole voinut saada tukea.

Asetusluonnoksessa esitetään, että uuden tien tukiprosentit olisivat eteläisessä Suomessa 30 prosenttia, keskisessä Suomessa 40 prosenttia ja pohjoisessa Suomessa 50 prosenttia hyväksyttävistä kohtuullisista kustannuksista. Mikäli uudella tiellä olisi sillan suunnittelua ja toteutusta, tukea korotettaisiin kymmenellä prosenttiyksiköllä. Uuden tien tukitaso vastaisi Metka-työryhmän esitystä ja kemera-lain tukitasoa. Tuen määrä on edelleen perusteltua porrastaa pohjois-etelä suunnassa, koska metsätalouden kannattavuus on heikompa ja metsätalouden kuljetusmatkat ovat pidempiä pohjoista kohti mentäessä. Pidempien metsäteiden rakentamisesta ja ylläpidosta aiheutuvat tilakohtaiset kustannukset ovat korkeammat pohjoisessa Suomessa kuin eteläisessä Suomessa.

Hyväksyttäviin kokonaiskustannuksiin voitaisiin sisällyttää hankkeesta aiheutuneet suunnittelu-, työ- ja tarvikekustannukset sekä hankkeeseen liittyvät lupa- ja toimitusmaksut. Hyväksyttäviin kokonaiskustannuksiin voitaisiin sisällyttää myös hankkeen valvonnasta aiheutuneet kustannukset, jos hankkeen valvoja on eri kuin toteuttaja, eikä valvontaa tehdä tiekunnan omana työnä. Perusparannushankkeissa suunnittelukustannukset voivat sisältää myös kantavuuden mittauksesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset. Tietoimituksessa osakastiloille mahdollisesti määrättävät korvaukset eivät olisi hyväksyttäviä kustannuksia.

25-26 §. Ympäristötuki.

Kannustejärjestelmälain 20 §:n 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset ympäristötuen kohdentamisesta. Vuosittain käytettävissä oleva ympäristötuki tulisi ensisijaisesti kohdistaa metsälaissa säädettyjen erityisen tärkeiden elinympäristöjen ominaispiirteiden turvaamiseen. Määrärahojen riittävyys vaikuttaa siihen, kuinka paljon muita monimuotoisuuden kannalta arvokkaita kohteita, esimerkiksi METSO-toimintaohjelmassa ehdotettuja suojeltavia kohteita voidaan ympäristötukisopimusten piiriin hyväksyä.

Kannustejärjestelmälain 11 §:n 2 momentin mukaan ympäristötuelle korvataan maanomistajalle aiheutuneet puuntuotannon tulomenetykset, joista on vähennetty metsälain 11 §:ssä tarkoitetun vähäistä suuremman taloudellisen menetyksen tai haitan osuus. Lisäksi ympäristötukeen voidaan sisällyttää kuolleesta puusta maksettava kannustinkorvaus, joka on enintään kaksikymmentä prosenttia ympäristötuen kokonaismäärästä. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset ympäristötuen ja siihen liittyvän kannustinkorvauksen laskennan perusteista.

Ympäristötuen määrä ilman kannustinkorvausta olisi kolmasosa säilytettävän kohteen peruskorvauksen ja hakkuuarvokorvauksen summasta, josta on vähennetty maanomistajan omavastuu. Tukitaso on määritelty siten, että se vastaisi teoreettisesti arvioitua puumäärän uusiutumismopeutta ja toteutuneita hakkuumääriä Etelä-Suomessa.

Ympäristötuen laskennassa käytettävistä puukuutiometrin keskikantohinnoista säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Peruskorvaus perustuu sopimusalueen pinta-alaan ja sen suuruus saadaan kertomalla maakuntapohjaisesti määritellyn alueen puukuutiometrin keskikantohinta kahdella ja ympäristötukikohteen pinta-alalla.

Hakkuuarvokorvaus perustuu kohteella olevan puuston määrään, joka kerrotaan puukuutiometrin keskikantohinnalla. Maanomistajan omavastuu määräytyy metsälain 11 §:n mukaisesti ja omavastuun laskennassa käytetään asetuksella säädettävää puukuutiometrin keskikantohintaa.

Kannustinkorvaus lasketaan siten, että ensin jaetaan kuolleen puun määrää ja laatua koskevat vaatimukset täyttävien kuvioiden pinta-ala ympäristötukikohteen pinta-alalla, sitten saatu osamäärä kerrotaan 0,2:lla ja lopuksi saatu tulo kerrotaan ympäristötuen määrällä. Kannustinkorvauksen saaminen kuolleesta puusta edellyttää, että kuviolla on kuollutta puuta vähintään 20 kuutiometriä hehtaaria kohden ja vähintään 10 kuutiometriä. Kuolleeksi puuksi laskettaisiin kaikki pystyssä olevat ja kaatuneet maanpinnan tason yläpuoliset rungot, joiden läpimitta on vähintään 15 senttimetriä.

Ympäristötukisopimuksen valmistelu korvataan maanomistajaa tässä työssä avustavalle toimijalle kohtuullisesti aiheutuvien kustannusten nojalla kuitenkin niin, että tuki on enintään 20 prosenttia sopimuskohteelle myönnettävän ympäristötuen määrästä. Mitä isompi kohde sitä korkeammiksi sopimuksen valmistelukustannukset yleensä muodostuvat, koska puuston arviointi ja kohteen rajausta vievät enemmän aikaa.

Ympäristötukikohteelle voidaan laatia myös hoito- ja kunnossapitosuunnitelma. Tällaisia kohteita voisivat olla esimerkiksi kuusettuvat lehtokohteet tai liiaksi taimettuvat paahderinteet, jotka vaativat hoitotoita säilytettävien ominaispiirteiden turvaamiseksi. Hoitotoiden suunnittelu- ja toteutuskustannukset korvattaisiin kuitenkin niin, että mahdollisesti hoitotyöstä tuen saajalle syntyvät puun myyntitulot vähennettäisiin aiheutuneista kustannuksista. Usein näiden töiden suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaa muu kuin maanomistaja.

27-28 §. Metsäluonnonhoito.

Kannustejärjestelmälain 22 §:ssä säädetään metsäluonnon hoitohankkeista. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset metsäluonnon hoidon tuen kohdentamisesta. Metsäluonnon hoitotoimenpiteiden rahoituksen suuntaamisessa tulisi huomioida toimenpiteiden merkittävyys ja vaikuttavuus sekä kustannustehokas toteuttamistapa metsäluonnon monimuotoisuuden tai vesiensuojelun edistämisen kannalta. Rahoituksen kohdentamisessa voitaisiin hyödyntää alueellisten metsänohjelmissa luonnon monimuotoisuudelle ja vesiensuojelulle asetettuja tavoitteita.

Metsäluonnonhoidon tukena voitaisiin korvata kokonaan hankkeen hyväksyttävät kohtuulliset kustannukset. Hyväksyttäviin kokonaiskustannuksiin voidaan sisällyttää hankkeesta aiheutuneet suunnittelu-, työ- ja tarvikekustannukset sekä hankkeeseen liittyvät lupa- ja toimitusmaksut. Tukitaso vastaisi Metka-työryhmän esitystä ja kemera-lain mukaisten tukien tukitasoa. Korkeaa tukitasoa pidetään perusteltuna aineettomien hyötyjen edistämiseksi.

29-30 §. Kulotus.

Kannustejärjestelmälain 23 §:ssä säädetään kulotuksesta. Kulotuksessa tulee polttaa alueelle jäävät säästöpuut ja kulotuskohteen tulee täyttää vähimmäispinta-alaa ja ravinteisuutta koskevat vaatimukset.

Asetusehdotuksen mukaan tukea voitaisiin myöntää pinta-alaltaan yli kahden hehtaarin uudistusalueelle. Kohteen tulisi olla ravinteisuudeltaan kuivahko kangas tai sitä rehevämpi, jotta kohteen polttamisella ei olisi haitallisia vaikutuksia seuraavan puusukupolven kasvuun.

Kulotuksella pyritään lisäämään palaneesta puusta riippuvien eliölajien tarvitsemia elinympäristöjä. Nämä usein uhanalaiset lajit tarvitsevat järeää palanutta puuta. Tämän vuoksi kulotusalueelle tulisi jättää vähintään 20 kuutiometriä säästöpuuta, jotka sijoitetaan yhteen tai useampaan säästöpuuryhmään. Yli neljän hehtaarin

kulotusaloilla säästöpuuvaatimus olisi vähintään viisi kuutiometriä hehtaaria kohden. Säästöpuiksi voitaisiin lukea kaikki rinnankorkeudeltaan yli 15 senttimetriset puut. Säästöpuuryhmät tulisi polttaa kulotuksen yhteydessä.

Kulotuksen tuki porrastettaisiin kulotettavan pinta-alan mukaan. Tuki olisi 1500 euroa hehtaaria kohden, kun kulotusala on vähintään neljä hehtaaria ja 2000 euroa hehtaaria kohden, kun kulotusala on alle neljä hehtaaria. Tukitaso vastaa kemera-lain mukaisina luonnonhoitohankkeina tehtyjen kulotusten kustannustasoa. Lisäksi maanomistajalle korvattaisiin säästöpuiden polttamisesta aiheutuva taloudellinen menetys enintään 50 kuutiometriin saakka. Tulonmenetyksen korvauksen laskennassa hyödynnettäisiin samaa puukuutiometrin keskikantohintaa kuin ympäristötuessa. Tukitaso vastaa Metka-työryhmän esitystä, mutta sen laskentatapa on hieman erilainen.

31 §. Euroopan komission hyväksymispäätöksen huomioon ottaminen tukipäätöksessä.

Kannustejärjestelmälain 33 §:n 2 momentissa säädetään, että tukipäätökseen on merkittävät vaatimukset, joita Suomi on velvollinen noudattamaan komission hyväksymän tukiohjelman täytäntöönpanossa. Hakijan oikeusturvan kannalta on tärkeää, että hakija saa tukipäätöksessä tiedon niistä tukea koskevista vaatimuksista, joiden noudattamatta jättäminen tukea myönnettäessä johtaa tuen takaisinperintään. Pykälässä luettelaisiin ne arviointiperusteet, joita komissio on arvioinut hyväksyessään tukiohjelman.

32 §. Voimaantulo. Komissio hyväksyi tukijärjestelmän 8.8.2023. Valtioneuvoston asetus ehdotetaan tulevaksi voimaan 1.1.2024 ja se olisi voimassa 31.12.2029. Kannustejärjestelmälain 58 §:n 2 momentin mukaan lain muita kuin tuen myöntämistä koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin lain nojalla myönnettyyn tukeen lain voimassaoloajan päätyttyä. Vastaavalla tavalla on tarpeen soveltaa valtioneuvoston asetusta asetuksen voimassaolon päätyttyä.

7. Voimaantulo

Valtioneuvoston asetukset esitetään tulevaksi voimaan 1.1.2024.

Esitys

Esitetään, että valtioneuvosto antaa asetuksen metsätalouden määräaikaaisesta kannustejärjestelmästä annetun lain voimaantulosta ja asetuksen metsätalouden kannustejärjestelmästä.